

JASTA เปิดแผลรอยร้าวความสัมพันธ์ซาอุ – สหรัฐฯ

โดย นายชูชาติ พุฒเพ็ช
นักวิเคราะห์สัมพันธ์ชำนาญการ
กลุ่มงานภาษาสเปน เยอรมัน และอาหรับ
สำนักภาษาต่างประเทศ

บทนำ

ร่างรัฐบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมต่อต้านผู้สนับสนุนการก่อการร้าย หรือที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในชื่อ กฎหมาย JASTA : Justice Against Sponsors of Terrorism Act ซึ่งสภากรองเกรสแห่งสหรัฐอเมริกา มีมติให้ความเห็นชอบผ่านร่างกฎหมายฉบับนี้แล้วเมื่อปลายเดือนกันยายนที่ผ่านมา โดยประเด็นนี้อาจเป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งที่บ่งถึงสถานะความสัมพันธ์เริ่มร้าวฉานระหว่างซาอุดีอาระเบียและสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เคยเป็นพันธมิตรเหนียวแน่นมาอย่างยาวนาน^๑ มีอันต้องส่งคลอนลงและเกิดแรงกระทบกระเทือนต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญ

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเริ่มชัดเจนขึ้นโดยเฉพาะเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา โดยเฉพาะการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสมาชิกสภากรองเกรสเพื่อพิจารณาร่างรัฐบัญญัติว่าด้วยความยุติธรรมต่อต้านผู้สนับสนุนการก่อการร้าย และให้สมาชิกสภากรองเกรสออกเสียงลงมติยืนยันเหนือสิทธิการยับยั้งของประธานาธิบดีต่อกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยเสียงข้างมากลงมติไม่เห็นชอบการใช้สิทธิยับยั้งของประธานาธิบดีด้วยคะแนนเสียงข้างมาก^๒ ทำให้สิทธิการยับยั้งของประธานาธิบดีต้องตกไป^๓ ฉะนั้น เท่ากับเป็นการเปิดทางให้ญาติ ครอบครัวผู้สูญเสียในเหตุการณ์ ๙๑๑ สามารถฟ้องร้องเรียกค่าชดเชยจากรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย โดยนำสำนวนการฟ้องส่งให้ศาลรัฐบาลกลาง (Federal court) พิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

แม้ว่ากฎหมาย JASTA จะมีการหยิบยกและพุดคุยกันมายาวนานกว่าทศวรรษแล้วก็ตาม แต่ความชัดเจนของกฎหมายฉบับนี้เริ่มฉายเป่ามาที่รัฐบาลซาอุดีอาระเบีย ในช่วงปลายสมัยที่ ๒ ของรัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามา จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศถดถอยลงเรื่อย ๆ และวาระนี้เองทำให้สถานภาพความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศกำลังเผชิญกับบททดสอบอันหนักหน่วงอีกครั้ง นับตั้งแต่เหตุการณ์ ๙๑๑ เป็นต้นมา ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาบรรดาญาติผู้สูญเสียในเหตุการณ์นี้ต่างกดดันรัฐบาลเพื่อฟ้องเอาผิดผู้ก่อการร้ายและหาผู้รับผิดชอบโดยอาศัยข้อมูลในสำนวนที่ปรากฏตามรายงานของหน่วยข่าวกรองสหรัฐฯ ที่ระบุว่ามีผู้ก่อการร้าย ๑๕ - ๑๙ คน เป็นชาวซาอุดีอาระเบีย

^๑ ความสัมพันธ์ระหว่างซาอุดีอาระเบียและสหรัฐฯ เริ่มก่อตั้งขึ้นภายใต้ข้อตกลง Quincy Pact ซึ่งเป็นการหารีระหว่างเชคอับดุลอาซิส อาลซาอุด ผู้ก่อตั้งประเทศและประธานาธิบดีแฟรงกลิน ในปี ๒๔๘๘ ขณะอยู่บนเรือขับไล่สหรัฐฯ USS Quincy (CA-71) ที่ลอยเหนือน่านน้ำในทะเลสาบของอียิปต์

^๒ ถือเป็นกรณียืนยันไม่เห็นชอบสิทธิการยับยั้งของประธานาธิบดี และทำให้การยับยั้งตกไปเป็นครั้งแรกจากการใช้สิทธิยับยั้งทั้งหมด ๑๑ ครั้ง ในสมัยการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของโอบามา ซึ่งเสียงส่วนใหญ่ของพรรคเดโมแครตยืนยันเหนือสิทธิการยับยั้งเช่นเดียวกัน

^๓ กระทำเหนือสิทธิยับยั้ง (override) ให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนด้วยการออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในจำนวนสองในสามของจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาที่มาครบองค์ประชุม

หลักการทั่วไปของ ร่างกฎหมาย JASTA : Justice Against Sponsors of Terrorism Act

JASTA เป็นกฎหมายฉบับใหม่ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมที่เคยตราไว้ในปี ๒๕๑๐ ซึ่งสาระสำคัญของฉบับเดิมเป็นการให้ความคุ้มกันของรัฐ (sovereignty immunity)^๔ ต่อกรณีที่รัฐบาลต่างประเทศ จะดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีภายในอธิปไตยของสหรัฐฯ ซึ่งในบทบัญญัติของร่างกฎหมาย JASTA มีหลักการสำคัญและเจตนารมณ์ เพื่อเปิดช่องให้ชาวอเมริกันที่ได้รับผลกระทบจากการโจมตีโดยการก่อการร้ายในพื้นแผ่นดินสหรัฐฯ จนสร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและผลประโยชน์ของประเทศ ทั้งนี้ ให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการส่งสำนวน ยื่นฟ้องรัฐต่างประเทศใด ๆ ก็ตามที่มีส่วนพัวพัน หรือมีมูลให้เชื่อได้ว่ามีส่วนสนับสนุนผู้กระทำความผิด ด้วยพฤติการณ์เช่นว่านั้น

แต่กระนั้นกฎหมายฉบับใหม่นี้มิได้ระบุชื่อของราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียปรากฏไว้ใน ข้อบัญญัติแต่ประการใด เพียงแต่มีถ้อยความระบุพฤติการณ์เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ ๙๑๑ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การเปิดช่องเพียงแค่นี้ย่อมเท่ากับชี้ช่องให้ญาติของเหยื่อที่เสียชีวิตในเหตุการณ์ ๙๑๑ สามารถดำเนินการฟ้องร้อง รัฐบาลซาอุดีอาระเบียได้โดยตรงนั่นเอง^๕ ทำให้สำนวนการฟ้องร้องรัฐบาลซาอุดีอาระเบียที่ยื่นไว้ก่อนหน้านี้หลายปีจะเริ่ม เดินหน้าเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลรัฐบาลกลาง เนื่องจากกระบวนการที่กระทรวงยุติธรรมสหรัฐฯ^๖ ยึดถือปฏิบัติตามหลักการความคุ้มกันของรัฐจะไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไป

การผ่านร่างกฎหมายฉบับนี้สะท้อนให้เห็นว่า การมองซาอุดีอาระเบียของสหรัฐฯ ในเชิงความสัมพันธ์ ไม่เหมือนแบบเดิมอีกต่อไป เห็นได้จากเสียงส่วนใหญ่ของสภาครองเกรสทั้งพรรคเดโมแครตและพรรคริพับลิกัน ต่างลงคะแนนยืนยันเหนือสิทธิการยับยั้งของประธานาธิบดีด้วยคะแนนเสียงท่วมท้น และสถานการณ์ดังกล่าว อาจแปลความได้ว่าแนวคิดและกระแสสังคมชาวอเมริกันกำลังมีทิศทางที่เปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะ ในช่วงรณรงค์หาเสียงเพื่อชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนต่อไป^๗ ระหว่างนางฮิลลารี คลินตัน และนายโดนัลด์ ทรัมป์ ที่ต่างฝ่ายสะท้อนนโยบายมุมมองด้านความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐผ่านการสนับสนุนกฎหมาย ในลักษณะนี้ แม้ว่าประธานาธิบดีบารัก โอบามา จะใช้สิทธิการคัดค้านร่างกฎหมายฉบับนี้ ด้วยเหตุผลสำคัญคือ การยกเลิกหลักการความคุ้มกันของรัฐ (sovereignty immunity) ที่เคยยึดถือมาโดยตลอด เพื่อให้กระบวนการ ยุติธรรมดำเนินไปโดยศาลรัฐบาลกลางจะทำให้รัฐต่างประเทศใช้หลักการเดียวกันดำเนินการกับกองทัพสหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นความเสี่ยงอย่างยิ่ง นอกจากนี้ บรรดาชาติพันธมิตรอาจทยอยระงับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ซึ่งอาจ ส่งผลกับสถานการณ์ความมั่นคงที่เปราะบางอยู่แล้วในขณะนี้ แต่เรื่องนี้กลับถูกย่นไปที่ประธานาธิบดีบารัก โอบามา ว่าเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างซาอุดีอาระเบียกับสหรัฐฯ มาถึงจุดนี้ เนื่องจากมีรายงาน^๘

^๔ หลักความคุ้มกันของรัฐได้รับการยอมรับนับถือกันโดยทั่วไปในประชาคมระหว่างประเทศ และได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ศาลภายในของรัฐต่าง ๆ ยอมรับที่จะให้ความคุ้มกันในกรณีที่รัฐต่างประเทศ ถูกฟ้องเป็นจำเลยในศาลภายในทั้งสิ้น

^๕ ข้อบัญญัติที่ใช้บังคับในกฎหมายฉบับเดิมปี ๒๕๑๙ กำหนดให้พลเมืองชาวอเมริกันมีสิทธิ์ฟ้องร้องเรียกค่าชดเชยผลแห่งพฤติการณ์ ก่อการร้ายเท่าที่ประสบเหตุ โดยมีการบัญญัติรายชื่อประเทศที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายที่ออกโดยกระทรวงการต่างประเทศ บัญญัติในบัญชีแนบท้าย แต่สำหรับร่างกฎหมาย JASTA กำหนดให้อำนาจศาลรัฐบาลกลางพิจารณาได้สวนคดีในหมวดเดียวกัน ที่มีการส่งสำนวนฟ้องร้องรัฐต่างชาติที่มีพฤติการณ์สื่อให้เชื่อได้ว่ามีส่วนพัวพันกับการสนับสนุนการก่อการร้ายหวังให้เกิดผลร้าย ภายในสหรัฐฯ โดยไม่พิจารณารายชื่อหรือการบัญญัติรายชื่อประเทศที่สนับสนุนการก่อการร้ายที่ออกโดยกระทรวงการ- ต่างประเทศเหมือนเช่นที่ยึดถือปฏิบัติมาก่อนหน้า

^๖ กระทรวงยุติธรรมสหรัฐฯ ยึดถือกระบวนการยุติธรรมภายใต้หลักความคุ้มกันของรัฐเป็นแนวทางปฏิบัติมาตลอดทั้งในช่วง รัฐบาลจอร์จ ดับเบิลยู บุช หรือรัฐบาลของโอบามา

^๗ นางฮิลลารี คลินตัน ตัวแทนผู้สมัครจากพรรคเดโมแครต สนับสนุนร่างกฎหมาย JASTA ในขณะที่นายโดนัลด์ ทรัมป์ ตัวแทน ผู้สมัครจากพรรคริพับลิกัน มีมุมมองและทัศนคติด้านลบกับโลกมุสลิมอย่างชัดเจน

^๘ วารสาร the Atlantic เผยแพร่บทความเชิงรายงานความคิดเห็นของโอบามาต่อกรณีซาอุดีอาระเบียในหัวข้อ “ความเห็นโอบามา”

เชื่อมโยงแนวคิดของประธานาธิบดีบารัก โอบามา ที่เคยกล่าวหาซาอูฯ ว่าเป็นบ่อเกิดแห่งความโกรธแค้น เป็นแหล่งแพร่ขยายแนวคิดสุดโต่ง และรัฐบาลสหรัฐฯ มีท่าทีแสดงความสงสัยมาตลอดเกี่ยวกับความจริงใจ ฉันทมิตรระหว่างซาอูฯ กับสหรัฐฯ ซึ่งวันนี้กระแสดังกล่าวกลายเป็นมายาคติของภาคส่วนต่าง ๆ ในสหรัฐฯ ที่มองประเทศซาอูฯ ว่าเป็นต้นแบบความสุดโต่ง นิยมแนวคิดแบบหัวรุนแรงไม่ต่างกับขบวนการรัฐอิสลาม (Islamic State) และขบวนการอัลกออิดะห์ (al - Qaida) นอกจากนี้ โอบามา ยังเรียกร้องให้ซาอูฯ และชาติอาหรับ ยอมรับการมีส่วนร่วมของอิหร่าน โดยเฉพาะประเด็นความเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องกันในระดับภูมิภาคโดยกล่าวว่า “การแย่งชิงชิงอำนาจระหว่างซาอูฯ และอิหร่านจะยิ่งเป็นชนวนให้เกิดสงครามแบบตัวแทน (Proxy war) สร้างความวุ่นวายในภูมิภาคทั้งในอิรัก ซีเรีย เยเมน”

อย่างไรก็ตาม มูลเหตุทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศสันคลอนเกิดจากแนวนโยบาย ต่างประเทศที่ในระยะหลังพบว่า สหรัฐฯ เริ่มมองและให้ความสำคัญกับพื้นที่ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกมากขึ้น ในขณะที่การพึ่งพาน้ำมันและบทบาทนำในกิจการที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคตะวันออกกลางของซาอูฯ เริ่มลดลง เห็นได้จากการยกระดับให้ความสำคัญกับอิหร่านเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในภูมิภาค ซึ่งเรื่องนี้ซาอูฯ เห็นว่าอิหร่าน ไม่จริงใจซ้ำอาจเป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของซาอูฯ โดยเฉพาะการขยายอิทธิพลและสร้างความวุ่นวาย ในหลายประเทศทั้งการสนับสนุนทางทหารและติดอาวุธให้กลุ่มกบฏฮูตีในเยเมนเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลเยเมนและ ฝ่ายพันธมิตรอาหรับที่นำโดยซาอุดีอาระเบีย การสนับสนุนรัฐบาลบาฮาร อัลอาซัดในซีเรีย การยั่วยุและสนับสนุน กลุ่มชีอะห์ในบาร์ทเรน เป็นต้น นอกจากนี้ประเด็นสำคัญที่ดูเหมือนเป็นจุดแตกหักระหว่างซาอูฯ กับสหรัฐฯ คือ การลงนามบรรลุข้อตกลงการเจรจายุติปัญหานิวเคลียร์อิหร่าน ซึ่งในประเด็นนี้สร้างความวิตกกังวลต่อรัฐบาล ซาอูฯ อย่างยิ่ง

แม้สถานการณ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจะสันคลอน แต่จริง ๆ แล้วมิได้หมายความว่า สหรัฐฯ จะยื่นกรณีสสร้างสถานการณ์เสมือนคานงัดให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงจนถึงขีดสุด เห็นได้จากในช่วง การออกเสียงลงมติเพื่อพิจารณายืนยันเหนือสิทธิ์การยับยั้งของประธานาธิบดีบารัก โอบามา โดยพบว่าวุฒิสมาชิก หลายคนต่างยื่นหนังสือแสดงเหตุผลคัดค้านร่างกฎหมายฉบับนี้เพิ่มเติมประเด็นที่อาจเป็นผลพวงที่จะตามมา เพียงไม่กี่ชั่วโมง หลังจากเสียงข้างมากให้การเห็นชอบผ่านมติหุ่นร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว^{๑๖} เนื่องจากสหรัฐฯ อาจต้องเผชิญกับการฟ้องร้องจากศาลของรัฐต่างประเทศ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทหารและ หน่วยข่าวกรองสหรัฐฯ ซึ่งการบังคับใช้กฎหมาย JASTA อาจสร้างความวิตกกังวลในมิติต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ดังนี้

- ความกังวลต่อประเด็นด้านเศรษฐกิจ และการบริหารจัดการความวุ่นวายในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะในซีเรีย เยเมน เลบานอน และอิรัก
- การยกเลิกความคุ้มกันของรัฐที่สหรัฐฯ เคยยึดถือปฏิบัติมาในอดีต อาจส่งผลให้รัฐต่างชาติ ดำเนินการกับสหรัฐฯ ในรูปแบบตอบโต้ และยึดรูปแบบเดียวกันฟ้องร้องสหรัฐฯ ได้ในอนาคต
- การออกกฎหมาย JASTA ถือเป็นตัวชี้วัดสะท้อนผลเชิงลบกับนักลงทุนต่างชาติที่ลงทุนอยู่ในสหรัฐฯ ที่แปรผลความเสี่ยงว่าการลงทุนในสหรัฐฯ อาจไม่ปลอดภัย โดยยึดตามสาระสำคัญของกฎหมาย ฉบับนี้ที่อนุญาตให้สหรัฐฯ ออกมาตรการเพื่ออายัดทรัพย์สินของรัฐต่างชาติที่มีพฤติกรรมส่อในทางสนับสนุน การก่อการร้าย ซึ่งอาจเป็นเหตุผลให้บรรดานักลงทุนจำนวนมากถอนการลงทุนจากสหรัฐฯ ในอนาคต

---

^{๑๖} อาจกล่าวได้ว่า สภาครองเกรสมีความคาดหวังมีให้ร่างกฎหมายฉบับนี้ผ่านมติเห็นชอบ แม้ว่าในคราวการพิจารณาของวุฒิสภาจะ ผ่านความเห็นชอบร่างกฎหมายฉบับนี้อย่างเป็นทางการในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ แต่ดูเหมือนว่าสภาผู้แทนราษฎรจะยื้อ ระยะเวลาไม่บรรจุระเบียบวาระเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายฉบับนี้เป็นวาระเร่งด่วน กระทั่งมีกระแสกดดันจากญาติของเหยื่อ ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ ๙๑๑ ทำให้กระบวนการพิจารณาต้องดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

บทสรุป

ในอนุสัญญาการบังคับใช้กฎหมาย JASTA : Justice Against Sponsors of Terrorism Act จะเป็นทางเลือกสุดท้ายต่อประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศหรือไม่ หรือทิศทางจะเป็นอย่างไรต่อไป ไม่อาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้ แต่หากพิจารณาถึงแนวโน้มความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ ย่อมเห็นถึงการประสานผลประโยชน์กับชาติอาระเบียในมิติต่าง ๆ ดังนี้

- ประเด็นการผลิตและส่งออกน้ำมันดิบ ซึ่งสหรัฐฯ คงไม่ปล่อยให้ช่องว่างนี้มีการเติมเต็มโดยจีนหรือรัสเซียอย่างแน่นอน เนื่องจากซาอุดีอาระเบีย เป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกอย่างมีนัยสำคัญ

- ซาอุดีอาระเบีย เป็นชาติที่มีบทบาทนำทางด้านจิตวิญญาณของศาสนาอิสลาม อีกทั้ง เป็นศูนย์กลางแห่งศาสนสถานตามวิถีอิสลามซุนนีย์ ซึ่งสหรัฐฯ มองว่าการทำสงครามกับขบวนการหัวรุนแรง หรือมุสลิมนิยม แนวคิดสุดโต่งให้เป็นรูปธรรมได้ จึงต้องอาศัยการสนับสนุนด้านความชอบธรรมตามกระแสแนวคิดอิสลามสายกลางแบบจารีตนิยมเป็นกลไกสำคัญ

- ซาอุดีอาระเบีย เป็นชาติที่มีเสถียรภาพและความมั่นคงที่อยู่ท่ามกลางความวุ่นวายทางการเมืองของหลายประเทศในภูมิภาค ซึ่งสหรัฐฯ คงไม่ปรารถนาให้วาระการแก้ปัญหาในภูมิภาคนี้มีผู้เล่นเพิ่มขึ้นหรือมีการเปลี่ยนมือไปสู่ประเทศอื่น ๆ เพราะทำให้สหรัฐฯ เสียดุลยภาพเชิงอำนาจ

- ซาอุดีอาระเบีย เป็นตลาดสินค้าสำคัญของอุตสาหกรรมสหรัฐฯ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาวุธ ซึ่งมีการทำสัญญาซื้อขายอาวุธระหว่างสองประเทศบ่อยครั้ง และทำให้ดรรัชนีภาคอุตสาหกรรมการผลิตอาวุธเป็นหน่วยสนับสนุนให้เศรษฐกิจของสหรัฐฯ สามารถขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

- ซาอุดีอาระเบีย มีบทบาทสำคัญในการรักษาค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อให้มีเสถียรภาพเป็นสกุลเงินหลักของโลกนับตั้งแต่มีการผูกพันอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินเรียลซาอุดีอาระเบีย ตามอัตราเงินเหรียญสหรัฐฯ ในกระบวนการและธุรกรรมการซื้อขายน้ำมันที่ดำเนินการในรูปแบบดังกล่าวมายาวนานกว่า ๓๐ ปี

บรรณานุกรม

1. Jennifer Steinhauer, Mark Mazzetti & Julie Hirschfeld Davis, "Congress Votes to Override Obama Veto on 9/11 Victims Bill," The New York Times, 28/9/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://nyti.ms/2das9kB>
2. National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, The 9/11 Commission Report (July 2004), p. 171, accessed on 13/10/2016, at: <http://govinfo.library.unt.edu/911/report/index.htm>
3. Bruce Riedel, "What JASTA will mean for U.S.-Saudi relations," Brookings Institution, 3/10/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://brook.gs/2dH3DHP> 5
4. Andrew J. Bowen, "28 Pages, Zero Proof of Anything," Foreign Policy, 22/7/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://atfp.co/2dLAE7E> 6
5. Margherita Stancati, "Congress's Passage of 9/11 Lawsuit Bill Marks New Blow to U.S.-Saudi Relations," The Wall Street Journal, 29/9/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://on.wsj.com/2cZKFL> 7
6. Ritika Gupta, "Clinton Campaign: Hillary Would Sign 9/11 Bill if She Were President," New Max, 23/9/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://nws.mx/2e9JgBI>
7. Patricia Zengerle, "Congress rejects Obama veto, Saudi September 11 bill becomes law," Reuters, 30/9/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://www.reuters.com/article/us-usa-sept11-saudiidUSKCN11Y2D1> 9 Ibid. 10
8. Jeffery Goldberg, "The Obama doctrine," The Atlantic (April 2016), accessed on 13/10/2016, at: <http://theatlantic.com/1UUZ50W> 11
9. Roula Khalaf, "Saudi Arabia and its toxic relationship with America," The Financial Times, 5/10/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://on.ft.com/2dy2L8D> 16
10. David Welna, "U.S.-Saudi Relations Appear To Enter A New Phase," National Public Radio, 29/9/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://n.pr/2e9G5Kv>
11. Mark Mazzetti, "Saudi Arabia Warns of Economic Fallout if Congress Passes 9/11 Bill," The New York Times, 15/4/2016, accessed on 13/10/2016, at: <http://nyti.ms/266v2bo>